

Toetsingskader 'Maatschappelijk prioriteren'

Naar aanleiding van het Codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken d.d. 12 december 2025.

Functie: Senior projectleider
Gebiedsaanpak

Gemeente Maastricht

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
1 Doel	5
2 Juridische grondslag	5
3 Het toetsingskader	5
3.1 Eén kader, twee sporen	6
3.1.1 Grootverbruik	6
3.1.2 Kleinverbruik	7
3.2 Uitwerking naar type aansluiting	7
4 Uitvoering toetsingscriteria	8
5 Proces	9
5.1 Indiening en beoordeling van verzoeken	9
5.2 Zorgvuldigheid en afweging	9
5.3 Termijn van beoordeling	10
5.4 Besluitvorming en vastlegging	10
5.5 Mandaat en verantwoordelijkheid	10
5.6 Samenwerking buurgemeenten	10

Aanleiding

De beschikbaarheid van transportcapaciteit op het elektriciteitsnet staat in toenemende mate onder druk. In grote delen van Nederland, waaronder in onze gemeente, is sprake van netcongestie. Dit betekent dat nieuwe aansluitingen of uitbreidingen van bestaande aansluitingen niet altijd direct kunnen worden gerealiseerd. De gevolgen hiervan raken steeds vaker maatschappelijke opgaven, zoals realisatie van woningbouw en andere voorzieningen, verduurzaming en aardgasvrij kunnen worden van de bestaande bouw, en het mogelijk maken van economische ontwikkelingen door bedrijven en de industrie.

In oktober 2024 heeft de ACM voor het eerst een prioriteringskader opgesteld. Volgens het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) waren deze richtlijnen echter niet voldoende onderbouwd, waarna deze zijn vernietigd. Daarom heeft de ACM nu een herzien kader opgesteld: het Codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken d.d. 12 december 2025 Staatscourant 2025, 42323, (hierna: "Het Codebesluit") dat per 1 januari 2026 in werking is getreden. Het prioriteringskader bepaalt welke partijen met voorrang een aansluiting kunnen krijgen.

Netbeheerders hanteren wachtlijsten voor grootverbruikers, en alhoewel kleinverbruikers op een aantal plekken te maken krijgen met langere wachttijden, krijgen zij nog wel transportcapaciteit toegewezen. Vanaf 1 juli 2026 gaat deze werkwijze veranderen in gebieden waar congestie is en komen kleinverbruikers -die niet onder het prioriteringskader vallen- samen met grootverbruikers op één wachtlijst. Dit Toetsingskader maakt het mogelijk om bepaalde maatschappelijke functies in congestiegebieden voorrang te geven bij de toekenning van transportcapaciteit door de netbeheerder Enexis. Voor een aantal van deze maatschappelijke functies is voor het verkrijgen van voorrang een bestuursverklaring vereist van het College van Burgemeester en Wethouders.

Veranderende situatie en rol van de gemeente

Netbeheerders behandelden aanvragen op volgorde van binnenkomst en voor kleinverbruik was nog capaciteit gereserveerd. De gemeente heeft hierin geen rol. Door de toenemende netcongestie en de invoering van het aangescherpte prioriteringskader is deze situatie gewijzigd. Voor maatschappelijke projecten waarvoor de ACM een rol heeft weggelegd voor de gemeenten, is de beoordeling door de gemeente een noodzakelijke stap geworden. De gemeente wordt hiermee gevraagd om vast te stellen of een project voldoet aan de wettelijke voorwaarden voor maatschappelijk prioriteren, zoals neergelegd in het Codebesluit en artikel 7.0a van de Netcode Elektriciteit, zonder daarbij in de rol te treden van netbeheerder Enexis als beslisser over daadwerkelijke netcapaciteit.

Nieuwe rol van de gemeente

De gemeente Maastricht vervult voortaan de rol van beoordelaar van verzoeken om een bestuursverklaring. Deze rol houdt in dat de gemeente voor bepaalde maatschappelijke functies uit de categorieën 2 (veiligheid) en 3 (basisbehoeften), zoals neergelegd in tabel 2, 3 en 4 van Bijlage 22 bij het Codebesluit toetst of een verzoek voldoet aan de landelijke criteria die zijn vastgelegd in artikel 7.0a lid 3 en 4 van de Netcode elektriciteit en Bijlage 22, tabel 4, van het Codebesluit. De gemeente

bepaalt daarmee niet of en wanneer transportcapaciteit beschikbaar wordt gesteld, maar verklaart uitsluitend of een verzoek in aanmerking kan komen voor maatschappelijke prioritering.

Deze nieuwe rol vraagt om een duidelijke, consistente en uitlegbare werkwijze.

Zonder vastgestelde kaders bestaat het risico op ongelijke behandeling, onduidelijkheid richting initiatiefnemers en een onevenredige belasting van de gemeentelijke organisatie. Met dit toetsingskader legt de gemeente Maastricht vast hoe zij haar rol zorgvuldig, transparant en uitvoerbaar invult, binnen de grenzen van het landelijke wettelijke kader.

1 Doel

Dit toetsingskader heeft als doel te zorgen voor een eenduidige, transparante en juridisch correcte beoordeling van verzoeken om een bestuursverklaring. Het kader waarborgt rechtsgelijkheid en uitvoerbaarheid en verduidelijkt de rol van de gemeente bij maatschappelijke prioritering van schaarse netcapaciteit.

Waarom dit kader?

Dit toetsingskader wordt opgesteld om uitvoering te geven aan:

- Artikel 7.0a Netcode elektriciteit;
- Bijlage 22 (Tabel 2, 3 en 4) bij het Codebesluit.

Met de inwerkingtreding van het aangepaste prioriteringskader van de ACM is het afgeven van een bestuursverklaring als bedoeld in Tabel 4 van Bijlage 22 bij de Netcode elektriciteit een nieuwe taak geworden voor ons als gemeente.

Een bestuursverklaring dient uitsluitend om te beoordelen of een project in aanmerking kán komen voor maatschappelijke prioriteit bij schaarse netcapaciteit.

Een bestuursverklaring:

- is geen garantie op een aansluiting;
- betekent geen versnelling van netuitbreiding;
- stelt geen rangorde tussen projecten vast;
- kan pas aangevraagd worden indien de initiatiefnemer een plek op de wachtlijst van Enexis heeft.

De gemeente heeft géén invloed op de plek op de wachtlijst of het moment van aansluiten door de netbeheerder. Netbeheerder Enexis beslist over de toewijzing van de daadwerkelijk aangevraagde capaciteit.

2 Juridische grondslag

- Netcode elektriciteit, artikel 7.0a lid 2 (Veiligheid), 3 (Basisbehoeften) en 4 (Bewijslast);
- Het Codebesluit.

Het kader geldt voor verzoeken om een bestuursverklaring ten behoeve van een prioriteitsaanvraag bij de netbeheerder Enexis.

Het kader is alleen van toepassing op de functies welke in Bijlage 22 in Tabel 4, categorie 2 (Veiligheid) en 3 (Basisbehoeften) vallen.

3 Het toetsingskader

De in tabel 4, van bijlage 22, bedoelde bestuursverklaring bevat de volgende algemene toetsingscriteria:

1. Functietoets: valt het project in Tabel 4, categorie 2 (Veiligheid) of 3 (Basisbehoeften);
2. De gevraagde transportcapaciteit noodzakelijk is om te starten met de activiteiten of taken als bedoeld in tabel 2 of tabel 3, van bijlage 22, en niet kan starten zonder de gevraagde transportcapaciteit;
3. De activiteit op korte termijn, na toekenning van de gevraagde transportcapaciteit en, voor zover van toepassing, na de realisatie van de aansluiting, zal starten;
4. Een verklaring dat de bewijsstukken als bedoeld in tabel 4, van bijlage 22, compleet zijn;
5. Een verklaring dat de bestuursverklaring naar waarheid is ingevuld; en
6. Instemming dat de met prioriteit toegekende transportcapaciteit wordt afgenomen indien de verklaring niet naar waarheid is ingevuld en/of indien er sprake is van vervalsing van de bewijsstukken genoemd in tabel 4, van bijlage 22.

Voor aanvragen die gaan over woonbehoefte gelden naast de algemene voorwaarden extra vereisten voor de bestuursverklaring. Deze staan in Tabel 4 van Bijlage 22:

1. Indien er sprake is van kleinschalige onlosmakelijk verbonden activiteiten, een motivering waaruit blijkt dat deze activiteiten nodig zijn om de woonbehoefte te realiseren;
2. indien er sprake is van collectieve voorzieningen, een motivering waaruit blijkt dat de voorzieningen nodig zijn voor de woonfunctie.

3.1 Eén kader, twee sporen

De Netcode elektriciteit artikel 7.0a maakt geen verschil tussen groot- en kleinverbruik, maar er is een groot verschil tussen de impact van deze aansluitingen. Alle verzoeken worden beoordeeld binnen hetzelfde juridische kader en worden aan dezelfde inhoudelijke voorwaarden getoetst.

3.1.1 Grootverbruik

Bij aanvragen voor grootverbruik (>3x80A) is vaak sprake van projectmatige ontwikkelingen met een grote impact op het elektriciteitsnet en de fysieke leefomgeving, zoals grootschalige woningbouwprojecten, maatschappelijke voorzieningen of collectieve energieinfrastructuur (zoals warmtenetten). Vanwege deze impact dient bij grootverbruik de noodzaak van de gevraagde transportcapaciteit en de startgereedheid van het project nadrukkelijker worden onderbouwd.

De gemeente beoordeelt deze aanvragen naar de samenhang tussen de aard en omvang van het project, de maatschappelijke functie en de gevraagde capaciteit. De beoordeling blijft beperkt tot een plausibiliteitstoets; de gemeente verricht geen technische berekeningen.

3.1.2 Kleinverbruik

Bij aanvragen voor kleinverbruik (t/m 3x80A) is vaak sprake van grote aantallen verzoeken met een beperkte individuele netimpact, waaronder kleinere maatschappelijke voorzieningen, kleinschalige woningbouw en individuele aansluitingen. Om de uitvoering beheersbaar te houden, wordt bij deze aanvragen dezelfde inhoudelijke toets toegepast, maar met een lichtere vorm van onderbouwing.

De beoordeling richt zich hier op de vraag of het verzoek logisch en aannemelijk is in relatie tot de maatschappelijke functie en of wordt voldaan aan de wettelijke criteria voor prioritering. Waar mogelijk worden aanvragen voor kleinverbruik in samenhang bezien, bijvoorbeeld op project- of gebiedsniveau, om versnippering en onevenredige uitvoeringslast te voorkomen.

Let op: de gemeente is alleen in uitzonderingsgevallen het aangewezen orgaan voor een bestuursverklaring ten behoeve van individuele aansluitingen. Deze uitzondering is alleen aan orde als het gaat om een nieuwbouwwoning, de aansluiting noodzakelijk is om de woning in gebruik te nemen én de woning op korte termijn gerealiseerd kan worden. In het geval dat de woning al bewoonbaar is, is de aansluiting niet noodzakelijk om te starten met wonen: in deze gevallen geeft de gemeente geen bestuursverklaring.

3.2 Uitwerking naar type aansluiting

Type aansluiting	Toelichting
Grootverbruik	<ul style="list-style-type: none">• Aansluiting groter dan 3x80A;• Projectmatige ontwikkelingen met een grote impact op het elektriciteitsnet en de fysieke leefomgeving;• Er wordt niet automatisch uitgegaan van een volledig elektrische oplossing als noodzakelijk uitgangspunt;• Er is gekeken naar netbewuste en slimme oplossingen die kunnen bijdragen aan een doelmatig gebruik van het elektriciteitsnet.
Kleinverbruik	<ul style="list-style-type: none">• Aansluitingen t/m 3x80A• Bij deze aanvragen kijkt de gemeente vooral of het verzoek logisch is. Er is minder uitgebreide informatie nodig.• Voor individuele woningen wordt conform toelichting 4.1 beoordeeld.

4 Uitvoering toetsingscriteria

De toetsingscriteria uit hoofdstuk 4 gelden voor alle verzoeken om een bestuursverklaring, ongeacht of het gaat om groot- of kleinverbruik. Het onderscheid tussen groot- en kleinverbruik heeft alleen betrekking op de manier waarop een verzoek wordt onderbouwd en beoordeeld, en niet op de inhoudelijke eisen.

1. Functietoets:
 - a. Valt het project in Tabel 2 of 3 van het Codebesluit, categorie 2 (Veiligheid) of 3 (Basisbehoeften);
 - b. Is de gemeente op grond van Tabel 4 van het Codebesluit het orgaan om een bestuursverklaring af te geven?
2. De gevraagde transportcapaciteit noodzakelijk is om te starten met de activiteiten of taken als bedoeld in tabel 2 of tabel 3, van bijlage 22, en niet kan starten zonder de gevraagde transportcapaciteit:
 - a. De gemeente beoordeelt of de gevraagde transportcapaciteit logisch en proportioneel is in relatie tot het project en de maatschappelijke functie. Daarbij wordt niet automatisch uitgegaan van een volledig elektrische oplossing als noodzakelijk uitgangspunt.
 - b. Uit de beoordeling wordt op hoofdlijnen inzichtelijk of de initiatiefnemer heeft gekeken naar netbewuste en slimme oplossingen die kunnen bijdragen aan een doelmatig gebruik van het elektriciteitsnet. De gemeente kan de initiatiefnemer vragen dit toe te lichten, bijvoorbeeld bij een relatief hoge gevraagde capaciteit. Voorbeelden hiervan zijn netbewust bouwen, fasering, slim energiegebruik of het benutten van collectieve of gebiedsgerichte oplossingen. De gemeente schrijft geen technische oplossingen voor en verricht geen ontwerp- of rekenwerk; de toets beperkt zich tot een beoordeling op hoofdlijnen.
3. De activiteit op korte termijn, na toekenning van de gevraagde transportcapaciteit en, voor zover van toepassing, na de realisatie van de aansluiting, zal starten:
 - a. De bestuursverklaring wordt alleen afgegeven als aangetoond wordt dat de maatschappelijke activiteit of taak waarvoor de transportcapaciteit nodig is op korte termijn zal starten na toekenning van de gevraagde transportcapaciteit. Hieronder vallen niet de voorbereidende taken zoals ontwerp, sloop en planvorming. Dit zijn geen voorbeelden van uitvoering van de maatschappelijke activiteit zelf.
 - b. De taken van de maatschappelijke functie starten binnen 18 maanden. Dit wordt aangetoond met een planning.
4. Een verklaring dat de bewijsstukken als bedoeld in tabel 4, van bijlage 22, compleet zijn;
5. Een verklaring dat de bestuursverklaring naar waarheid is ingevuld; en

6. Instemming dat de met prioriteit toegekende transportcapaciteit wordt afgenomen indien de verklaring niet naar waarheid is ingevuld en/of indien er sprake is van vervalsing van de bewijsstukken genoemd in tabel 4, van bijlage 22.

5 Proces

De beoordeling van verzoeken om een bestuursverklaring wordt organisatorisch belegd binnen het team Energie. Dit team fungeert als centraal aanspreekpunt en zorgt voor een eenduidige en uniforme toepassing van het toetsingskader en stemt daar waar nodig af met andere betrokkenen afdelingen.

Ten behoeve van transparantie en toegankelijkheid is op de gemeentelijke website informatie beschikbaar over netcongestie, maatschappelijke prioriteren en de rol van de gemeente hierin.

Via deze pagina kunnen initiatiefnemers een verzoek tot een bestuursverklaring indienen. Via dit centrale kanaal wordt geborgd dat verzoeken op uniforme wijze binnenkomen en efficiënt kunnen worden opgepakt.

5.1 Indiening en beoordeling van verzoeken

Een verzoek om een bestuursverklaring wordt ingediend bij de gemeente door of namens de initiatiefnemer van het project. Het verzoek bevat ten minste de informatie en bewijsstukken die op grond van Tabel 4 van Bijlage 22 bij de Netcode elektriciteit vereist zijn, aangevuld met de gegevens die nodig zijn om het verzoek te kunnen toetsen aan dit toetsingskader.

De gemeente beoordeelt het verzoek aan de hand van de toetsingscriteria zoals opgenomen in hoofdstuk 4 van dit kader en de nadere uitwerking hiervan in hoofdstuk 5. Indien het verzoek onvolledig is, kan de initiatiefnemer in de gelegenheid worden gesteld het verzoek aan te vullen. De beoordeling vindt plaats op basis van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie; de gemeente verricht geen eigen technische analyses of berekeningen.

5.2 Zorgvuldigheid en afweging

Bij de beoordeling van verzoeken handelt de gemeente zorgvuldig. Dit betekent dat elk verzoek afzonderlijk wordt beoordeeld aan de hand van de vastgestelde criteria, zonder onderlinge vergelijking of rangschikking van projecten. De gemeente maakt daarbij geen beleidsmatige of politieke afweging tussen verzoeken, maar toetst uitsluitend of het verzoek voldoet aan de wettelijke voorwaarden om in aanmerking te kunnen komen voor maatschappelijke prioritering.

5.3 Termijn van beoordeling

De gemeente streeft ernaar om verzoeken om een bestuursverklaring binnen zes tot acht weken te beoordelen, nadat het verzoek volledig is ontvangen.

Deze termijn is bedoeld om initiatiefnemers tijdig duidelijkheid te geven. Als er aanvullende informatie nodig is of als afstemming met andere partijen nodig blijkt, kan de beoordeling langer duren. In dat geval informeert de gemeente de initiatiefnemer hierover.

De beoordelingstermijn doet geen afbreuk aan de zorgvuldigheid van de beoordeling. De termijn is geen garantie dat een bestuursverklaring wordt afgegeven en heeft geen invloed op de uiteindelijke beslissing van netbeheerder Enexis over het toekennen van transportcapaciteit.

5.4 Besluitvorming en vastlegging

Indien het verzoek voldoet aan de toetsingscriteria, kan de gemeente een bestuursverklaring afgeven. Indien het verzoek niet voldoet aan één of meer criteria, wordt geen bestuursverklaring afgegeven. In beide gevallen wordt het besluit gemotiveerd vastgelegd.

Een bestuursverklaring houdt uitsluitend in dat de gemeente verklaart dat het project, op basis van de beschikbare informatie, voldoet aan de voorwaarden voor een verzoek om maatschappelijke prioriteit zoals bedoeld in artikel 7.0a van de Netcode elektriciteit en het Codebesluit.

Het Toetsingskader, een beleidsregel, is een nadere invulling van de wettelijke voorwaarden uit artikel 7.0a van de Netcode elektriciteit en het Codebesluit.

5.5 Mandaat en verantwoordelijkheid

Een mandaatverlening aan de manager Ruimte is wenselijk om verzoeken om een bestuursverklaring zorgvuldig, consistent en tijdig te kunnen beoordelen. De beoordeling vindt plaats binnen het vastgestelde toetsingskader en namens het college.

5.6 Samenwerking buurgemeenten

Bij de beoordeling van verzoeken om een bestuursverklaring werkt de gemeente Maastricht samen met de buurgemeenten die zijn aangesloten op de elektriciteitsstations in Maastricht. Dit zijn de gemeenten Eijsden-Margraten, Valkenburg a/d Geul en Meerssen.

Deze samenwerking is gericht op afstemming over de toepassing van het prioriteringskader en het hanteren van een uniform toetsingskader.

Door gezamenlijk hetzelfde toetsingskader te gebruiken, wordt geborgd dat aanvragen op een uniforme wijze worden beoordeeld, ongeacht in welke gemeente het project is gelegen. Hiermee wordt voorkomen dat verschillen ontstaan in de beoordeling of een project in aanmerking komt voor een bestuursverklaring en wordt rechtsgelijkheid voor initiatiefnemers gewaarborgd.

Bijlagen

1. Bestuursverklaring Gemeente Maastricht